

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXVI (XXV)

Chicago, Illinois Březen (March) 1964

Číslo (No.) 3

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918

Gerhard Tersteegen:

JEN JAKO POUTNÍK . . .

*Jen jako poutník s holi
jdeš světem všeho prost
Statky ti nedovolí
mít na milosti dost,
spíš smrti ti uspiší
Nám v radosti i v pláči
však na každý den stačí,
co nouzi utiší.*

Ozářený hrob

*Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Kde jest, ó
peklo, vítězství tvé?* 1 Kor. 15, 35.

I když šel cestou kříže jako Hospodinův služebník a tichý Beránek, nebyl Ježíš ušetřen hrůz smrti. S duší smutnou neděsil se lidí, kteří zabíjejí tělo, ani bolesti, způsobené umučením, ale hrozil se smrti samé, té mocné síly zla, nepřítelkyně Boží, vrhající člověka do osamělosti naprosté, do odloučenosti od Boha. "Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?" Tímto žalostivým výkřikem Ukřížovaný odhalil smrt jako posledního nepřítel, jehož ničivou nicotu poznal, a to h'ouběji, oč úplněji byl sjednocen se svým Otcem než kdokoli z lidí. Protrpěl osamělost odloučenosti od Boha, jediné postavení hodné strachu. Skutečně zemřel a byl pohřben. Spasitelem je pro křesťana právě proto, že poslušně vstoupil do vládařství smrti, do oblasti odloučenosti od Boha. Jenom tak mohl přemoci smrt. Neuvědomíme-li si spolu s prvotní církví hrůznost smrti, kterou nižím nelze přikrášlit a zmírnit, sotva porozumíme náhlé radosti učedníků z prázdného hrobu, kam byl Ježíš položen. Vstal z mrtvých povolán stvořitelem k životu navzdory smrti. Právě na pozadí nepřátelské hrůznosti smrti a zmaru zní plně a jásavě apoštolův chvalozpěv: "Kde jest, ó smrti osten tvůj? Kde jest,

ó peklo, vítězství tvé?

Tichý Beránek věděl o smrti více než my. Viděl, že její vládu nad Božím stvořením umožnil a rozmohl lidský hřích. Podstupuje smrt, dával se do rozhodujícího zápasu s hříchem. Na takový zápas nestačí naše dobrá vůle ani naše síly. Ježíš jej vybojoval za nás smrtí, která byla odplatou za náš hřích. Apoštolské kázání nám zvěstuje, že Ježíš zvítězil nad hříchem, když vstal ze své skutečné smrti. Nadále je cesta uvolněna mocí vzkříšení, Duchem svatým. Hospodin v Ježíši Kristu uskutečnil div nového stvoření, které očekáváme. Co se v něm předjímkou stalo, je zaslíbeno všemu stvoření, ať už vědomě nebo bezděky touží dosáhnout svého slavného, darovaného cíle: "Všecko stvoření spolu lká, ale i my, prvotiny Ducha mající, zvolení Synů očekávající, vykoupení těla našeho." (Řím. 8, 22). Tak padá záře Ježíšova vzkříšení i na naše hroby.

Přemysl Pitter:

Učedníci na útěku

Ježíšovi učedníci a zástupy, které za ním chodily, čekali zcela jiné vyvrcholení, než se událo na Golgotě. Očekávali, že se Ježíš ujme vlády nad Izraelem, že vysvobodí národ z rukou utiskovatelů a že jej uvede v nebyvalou slávu. Ježíšův triumfální vjezd do Jeruzaléma opravňoval jejich naděje. Viděli v Ježíšovi bohatýra, vykupitele, krále. A zatím jak smutnou úlohu hrál tento král, jenž o království nestál, vůdce, jenž si nežádal moci, který odmítal počty, nechtěl rozkazovat a nelichotil davu! Svým bezohledným vystoupením proti vládě kněžské, proti vlasteneckým farizeům a materialistickým saduceům popudil si všechny proti sobě. Jeho nepřátelé zosnovali se zdarem spiknutí proti němu. Podařilo se jim obžalovat Ježíše z buřičství a jeho osud byl zpečetěn. Bezvlád-

KŘESTANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus
 Křest'anské Listy 1898 Husův Lid 1940
 Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
 Československých Protestantů v USA
 a Kanadě

Published monthly by the National Union of
 Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) ----- J. P. Tatter
 2655 Locust Street Denver 7, Colorado
 Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
 posílejte na redaktora
 Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
 Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zašlejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.
 Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
 4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

ně visí jeho tělo na kříži mezi zločinci, a jeho bývalí vyznavači ve strachu prchají.

Taková byla situace po Velkém pátku v Jeruzalémě. Do srdcí Ježíšových učedníků se vtírají těžké pochybnosti. Tedy přece nebyl mesiášem! Nebyl tím, zač se vydával! Zmocňuje se jich malomyslnost. Vždyť jde také o jejich život! Zfanatizovaná luza bude hledat příležitost, aby vybilá své vášně.

Lukášovo evangelium nám v 24. kapitole vypráví o dvou učednících, kteří se také dali na útěk. Chtějí se skrýt v městečku Emauzech, kde je snad nikdo nezná. Cestou probírají všechny události posledních dnů. Nejde jim ten nečekaný obrat na rozum. Jejich zmatek zvyšuje ještě zpráva o záhadném zmizení Ježíšova těla a zvěst nebeských poslů: Vstal z mrtvých! Lze věřit vyprávění žen, že viděly Mistra a s ním mluvily? Někteří z učedníků šli k hrobu a shledali vše tak, iak říkaly ženy, ale jeho neuviděli.

Tu se k nim připojil kdosi, jemuž se světili se svou bezradností. A on jim řekl: "Vy nerozumní! Jak je vaše mysl váhavá uvěřit tomu, co mluvili proroci! Což nemusil Kristus podstoupit toto utrpení a vejít v svou slávu?" Když se pak přiblížili k osadě, do které se ubírali, prosili jej: "Zůstaň s námi, vždyť se připozdívá a den se nachýlí!" I vešel, a když se posadil ke stolu, vzal chléb, počeňnal, lámal a podával jim. Tu se jim otevřely oči a oni jej poznali. I řekli mezi sebou: "Zdali v nás srdce nehořelo, když k

nám na cestě mluvil a když nám otvíral Písma?" A v téže chvíli vstali a se vrátili do Jeruzaléma, aby zvěstovali těm jedenácte a ostatním, co se jim přihodilo.

Zdá se, že události velikonoční nečiní nám dnes těch obtíží, které činily Ježíšovým stoupencům tehdy. Nejsme Ježíšovou smrtí zklamáni, ale chápeme, že právě jeho smrt na kříži znamenala vyvrcholení a zpečetění jeho díla a korunování jeho života. Víme, že bez Golgoty by nebyl Ježíš Kristem, že bez kříže by nebylo křesťanství a že ani my bychom nenaslouchali dnes jeho zvěsti. Pro nás smrt Ježíšova neznamená porážku, nýbrž vítězství ducha nad hmotou, vítězství lásky nad zlobou. Víme také, že Golgota není konec, že po Velkém pátku nastává jitro slavného Vzkříšení. Smrt neznamená zkázu díla, konec života, nýbrž pokračování a další vzestup na vyšších úrovních.

A přece: přes všechno toto vědomí nám přicházejí chvíle mdloby, nedověry, tápání a nejistoty. Kde je, Kriste, to tvoje království? Vždyť všude kolem panuje lež a násilí! Farizeus, saduceus, zákoník a císař vládnou ve tvém jménu. Kdo se domáhá spravedlnosti a pravdy, platí za zločince nebo bláznů. Láska je na prodej. Není upřímnosti a jednoty ani mezi těmi, kdo se tvým jménem označují. A není vůbec všechno tvé evangelium jen háj, neskutečnou a neuskutečnitelnou utopií? Pohledme do dějin: jak skončí všichni tvoji opravdoví vyznavači a uskutečňovatelé tvého učení? Kde jsou ztělesněny jejich sny o tvé vládě na zemi? Přiblíží se svět byt' jen o krůček Božímu království?

Stojíme před novými katastrofami. Kdo je odvrátí? Kdo odstraní bídu, hlad, útisk? Svět se ocitá v mravním a duchovním rozkladu. Chystají se nové války a revoluce, připravují se nové šibenice. A to všechno ve jménu spravedlnosti, svobody a míru. Nemají pravdu ti, kdo prohlašují Ježíšovo učení za nebezpečnou iluzi, která jen odvádí od pravého chápání života, za jed, který vnitřně roznořuje a ochromuje?

Jak často i my utíkáme z Jeruzaléma, v němž brozí kříž! Chceme si najít poklidný koutek, kde bychom byli ušetřeni strastí, muk a rozporů. A ani nepozorujeme, že kdosi se přidává k nám; kdosi, jenž vstupuje všade tam, kde se opravdově zápasí a trpí. Jde za člověkem a dostihuje ho všade. Jak úchvatně

to vystihuje prorok v žalmu 139.:

Kam bych zašel od ducha tvého
a kam bych před tváří tvou utekl?
Jest' iže bych vystoupil v nebe — tam jsi ty;
pakli bych sobě ust'al v zászvěti — aj, přitomen jsi!

Vzal-li bych křídla záře jitřní,
abych bydlil při nejdalším moři:
i tam by mne ruka tvá provedla
a pravice tvá uchopila.

Známe ty chvíle, kdy se nám chce uniknout všem mučivým otázníkům a umlčet svědomí; kdy hledáme v útěku od Boha pokoj a ve světě rozptýlení; kdy prcháme před osudem a se vzdáváme úkolu, který nám Bůh přikázal. A přece, kdybychom ušli kraj světa, neutečeme hlasu, který nás provází a nás nutí k návratu. Cím více se vzdalujeme kříže na Golgotě, tím více se stmívá a tím větší je naše bezradnost.

Bůh čeká na tento okamžik. Dokud jsme byli plni sebejistoty, Pán nemohl k nám přistoupit. Všecko jsme sami věděli a znali. Ted' poznáváme, že nic nevíme a na nic nestačíme. Zradila nás věda, pošetlým se stalo umění. Tu se nám teprve stávají zřejmými Kristova slova: "Beze mne nic nemůžete učiniti!" V duši se probouzí touha po jeho přítomnosti. Snad přece jen on sám nám může ujasnit smysl všeho dění a dát odpověď na nejpálčivější otázky.

Bůh nenechává bez pomoci nikoho, kdo pokorně a upřímně si jeho pomoci žádá. Vždy se objeví kdosi, jehož ústy promluví, jehož rukama pozvedne. Ježíšovo podobenství z 25. kapitoly Matoušova evangelia možno obrátit a vyjádřit takto: "Lačněl jsem, a dal jsi mně jísti; žíznul jsem, a dal jsi mi pít; byl jsem bezdomovcem, a dals mi pocítit teplo domova; byl jsem nahý, a oděl jsi mne; byl jsem nemocen, a ošetřil jsi mne; byl jsem v žaláři, a přicházel jsi ke mně." Takto sám Bůh knám přistupuje skrze ty mnohé "kdoti," aniž jsme tušili, že je to on, Boží láska. Boží pravda, která nás takto vyhledává.

Avšak přijaté dobrodiní zavazuje k vděčnosti. Jak se může projevit naše vděčnost a láska k Bohu jinak, nežli tím, že svůj dluh Bohu splatíme lidem? Bůh nechce od nás modlitebních děků ani kostelních obětí. "Milosrdenství chci, ne oběti!" volá ústy prorokovými

Učedníci, kteří se chtěli spasit útekem do Emaus, Kristus dostihl a v nich roznitil nové poznání. Poznání, že jejich spása není v útěku, ale v návratu k těm, kdo jsou bezradní jako byli oni a potřebují povzbuzení, jakého se dostalo jim.

"Zdali srdce v nás nehořelo, když k nám na cestě mluvil a když nám otvíral Písma?" Zdali i v hlubině našich srdcí nehoří cosi, co se snaží udusit materialistická věda, bezbožecká výchova, politické školení, zprofanované náboženství? Avšak stačí jediné pravé slovo Boží, jediný dotyk skutečné Boží lásky a nitro se rozechvěje blažeností, které se nic nevyrovná. Jen z toho niterného plaménku vzejde lidstvu a světu spása. Je v každém člověku bez výjimky ta Boží jiskérka, jen nutno ji rozdmýchat, aby vyrazila v oheň, jenž by zanečoval i srdce jiná a s nimi se spojil v mohutný žár.

"Přišel jsem roznítit oheň na zemi," praví Pán, "a jak bych si přál, aby již vzplanul!"
(Vysíláno do vlasti.)

Karel Hujer:

U poslední stanice velikého exulanta

Naše evropské putování během minulého léta zahrnovalo tři fáze, jež se svým obsahem příznačně doplňovaly. Šest týdnů v rodné vlasti připravilo bohatou náplň k rozjímání v tichu mauzolea našeho velikého exulanta v Naardenu a epigraficky vyznělo na mezinárodní konferenci účastníků z 37 zemí světa na krásném, ale šedivějším zámku Charbonnières v idyllickém, pastorálním venkově v západní Francii. Vyplnění dávného úmyslu navštívit hrob Komenského zůstane však z této cesty vrcholným, nezapomenutelným poznáním. Mauzoleum exulanta 17. století mluví do problémů našich dnů daleko zřetelněji než kdy jindy od doby, kdy Evropa byla v plamenech náboženských rozbrojů války třicetileté.

Jak se Komenský ubíral z Amsterdamu do Naardenu by asi bylo idylou 17. století. Avšak ani dnes dosud nemá Naarden žádného nádraží a ani je již nebude potřebovat. Nejbližší stanice je v sousedním městečku, asi dvě míle čili tři kilometry daleko. Než se uvolníme do širé roviny holandského přímoří, cesta vede nejdříve ulicemi moderního města,

jež prozrazuje jednak proslulou holandskou čistotu a pak blahobyť vládnoucí střední vrstvy. I tady automobil, ten sine qua non dnešní affluentní západní společnosti, vyprázdnil, odlidštil cesty. Za krásného slunného srpnového jitra jsem na této cestě potkal jen několik málo chodců a ku podivu ani jeden z nich nevěděl nic o hrobu Komenského v blízkém Naardenu. Představy českého poutníka byly patrně jiného měřítka podle obrazu místních pocestných. Nemusi to nijak zneklidňovat naši mysl neboť právě takový byl svět, jež kolem sebe poznával Komenský, když on bloudil labyrintem jeho Evropy. Podle toho vyzněl i mír westfálský v roce 1648 jak jej známe z dějin.

I Amsterdam vypadal docela jinak, když z vypáleného Lešna se sem bloudící exulant uchýlil. V kruhu svých věrných přátel čerpal tu sílu ke své neúnavné práci pro zájmy národní i všelidské až do samého sklonku svého života. V tehdejší Nizozemí asi nalezl ideál svobody, když o Amsterdamu pronesl tak vzletnou chválu " . . . ocellus urbiū, decus Belgii, exultatio Europae", t. j. "zřítelnice měst, ozdoba Nizozemí, plesání Evropy". A přece Naarden u Amsterdamu byl již za Komenského starým pevnostním městem, které bylo již před tím dvakrát ve své staleté historii vypáleno a vyhlazeno lidskými vášněmi bůhví jakého původu. Exulant, který hledal spravedlivý mír, má svůj hrob uvnitř pevnosti a na rohu komplexu budov někdejšího kláštera, dnes proměněného v kasárna. Jak příznačný je to obraz dějin Evropy! Valy zaplavené vodou dosud obklopují celý Naarden a hradby v podobě šesticípé hvězdy uzavírají poměrně nevelkou plochu města. Již z dálky snadnou orientaci připravil "grote Kerk", veliký kostel s puritánským, neumeleckým vzhledem. Za to protější radnice svým malebným slohem holandské renaissance vytváří vzletnou náladu vedle podivně spustlého okolí velkého kostela. Až teprve na radnici jsem nalezl kustu Muldera, který je plně zasvěcen do celé historie ve spojení s hrobem Komenského a s jeho obnovením poměrně krátce před druhou světovou válkou. Ochotně mně světlil klíč od mauzolea a ponechal mne v samotě bez časového vyměření. Jsem nesmírně vděčný za tuto vzácnou příležitost.

Mauzoleum s hrobem Komenského se nalézá nedaleko naardenské radnice v málo

vzhledné ulici, uvnitř valonského kostelíčka, který je částí komplexu někdejšího kláštera. Chvilu rozjímání v tichu této národní svatyně zůstane nevýslovným tajemstvím. Čas tu přestal existovat. Bylo to jakési vyvrcholení nějaké dlouhé cesty. Rozvinuly se tu především v úžasném panoramatu dějiny naší národní diaspory, rozptýlení po celém širém světě. V duchu jsem navázal na nezapomenutelný rozhovor měsíc před tím v pražské univerzitní knihovně v Klementinu, při němž hloubavý čtenář mimo jiné poznamenal, že jsme příliš malým národem, než abychom si mohli dovolit rozptýlení svých synů a dcer po širém světě, je to těžké krvácení a trpíme jím dnes stejně, jako za Komenského. Kolem hrobu exulantova všechno prozrazuje nepřerušenost, kontinuitu nejkrásnějších duchovních vztahů k rodné zemi. V době Komenského Holandsko bylo na tehdejší dopravní poměry od Čech dále než je dnes Austrálie protinožců. Valonský kostelík, střízlivý, nenáročný svým vzhledem, náležel kdysi takové křesťanské skupině, již, jako České Bratry, postihl stejný osud nelitosného pronásledování a proto nemohlo býti vhodnějšího pohostinství na konci pozemského labyrintu posledního biskupa Unitas Fratrum. Uvnitř malé prostory kostela čeští umělci láskou obejmou bloudícího učitele národů a křesťálovým českým sklem s vybroušenými obrazy životních scén okrášlili mauzoleum, jež obepíná hrob, který je dnes formálně na české půdě. Záznam v mauzoleu dojemně naznačuje, že někdy před II. světovou válkou holandská vláda darovala Československu tento valonský kostelík a tak náš bloudící učitel má své smrtelné pozůstatky v iluzi české země. A přece ve své oddanosti milovanému národu autor Labyrintu světa hledal univerzální stát, to jest, co před staletími za zkázy Říma biskup z Hippa v Numidii nazval Civitas Dei, Město Boží. Avšak skutečnost kasáren v těsném sousedství valonského kostela prozrazuje, že kurs světských dějin nejde cestami světců, ale lákavými, svůdnými hesly režisérů politických arén a proto je svět a lidská společnost vždy opětovně chycena do tragické pastí Pax Romana jakým byl Pax Westfalia za života Komenského.

Tak v hlubokém tichu mauzolea v Naardenu se přede mnou záhadně vykreslil nejen obraz těch milých, krásných krajů v srdci Ev-

ropy, ale různá, nespočetná zákoutí širého světa, kde jsem poznával roztroušené děti národa. Vytržení z milé zahrady domova, ve slovech Březinových, šli mnohdy světem, "jak sady zapovězenými . . ." Tane mně na mysli skvělá česká knihovna na osamělé farmě Kulhánkové někde uprostřed velkého státu Texasu, krásná světnička a stůl se starou českou Biblí na farmě mezi kalifornskými oranžovníky a Šubrtova nezdolná víra na okraji nevykácených lesů severního Wisconsinu, že česká řeč v Americe nezanikne. Myslím na krásné sociální svědomí našich horníků na jihu státu Illinois a Ohio a v Pennsylvánii, kde splývali s druhohadými občany této bohaté země a vzpomínka na takové "zapadlé vlastence" na jihoamerické pampě v Cordillerách mně naznačujíc, že náš Karel Václav Rais by tu našel látku k nesmrtelné epopeji o čisté lásce a věrnosti k lidskému rodu, za níž nikdo nic nezaplátil aniž jaké postavení kdy jím zajistila. Přemítal jsem pak o těch, kteří jsou dnes jako v zajetí babylonském a pod vlastní střechou nevědí ani dne, ani hodiny. Proto jsem myslel na hroby živé a také na ty, jež v opuštěnosti zakryl již zešený trávnik. UVědomil jsem si láskyplnou starostlivost velkého exulanta, když úzkostlivě sleduje nový Exodus. Nikdy v minulosti jsem neprožil smysl slov umírající matky Jednoty tak intenzivně jako v oné chvíli, jež věky objímala. Ano, jako modlitba zněla mně slova exulantova a myslel jsem na všechny drahé a milované v rodné vlasti, kdýž jako z dalek jsem slyšel: "Živ buď národe posvěcený v Bohu a neumírej! Požehnejž o Hospodine, rytěřování jeho, a v práci rukou jeho zalib sobě! . . ."

Jak by dnes cestoval Komenský v Evropě, kde železná opona nebo zeď rozděluje lidi tak, jak nikdy v minulosti? Byla situace našeho exulanta obtížnější, když ve své době nebyl vystaven složité byrokracii dokumentů, která dnes z moderních dopravních prostředků, djetových letadel a svět obletujících raket, dělá nedostupnou parodii milonům vězňů nové formy technologického, státního feudalismu? Karel Čapek a Aldous Huxley byli netušenými vizionáři, když předvíдали robotismus jako drahou daň za opium automatizace. Populační exploze a přeurbanizování naší civilizace jsou takovými příznakv naší doby, jež daleko akutněji než kdy jindy zkoušejí

křesťanskou vyspělost a náboženskou etiku každého souseda. Za takových okolností nacionalismus, který v minulosti byl idyloou osamělého lidumila, snadněji se dnes stává dynamitem, o němž Tolstoj pravil "Cítím pach lidské krve." Triumfální technologie zastihla člověka mravně a nábožensky nepřipraveného a to náboženství, jež měl, velmi nebezpečně zpovrchnělo. Jako příznak s rostoucím návallem blíží se vyvrcholení všech problémů naší západní civilizace. Křaťt umírající matky Jednoty v tu chvíli zjevil daleko hlubší smysl a širší poselství než na adresu pouze jednoho národa. Dnes mluví do svědomí západního lidstva, které nese vinětku příslušenství ke křesťanské víře. Právě proto nezadržitelně jdou na mysl slova Kristova někde od hory Olivetské: "Jeruzaléme, Jeruzaléme . . ." Vojška z celého světa se za mého krátkého života již po dvakrátě stáhla na onen malý eurasijský poloostrov, jemuž se říká Evropa, aby se tu moderními prostředky neslavně slavně racionelní vědy pobíjela a šířila hřbitovy etických statků mezi katedrálami křesťanského odkazu. Stejně jako v chudé víscce St. Pierre-Eynac ve francouzských Cevenách v roce 1961 tak i v Charbonnières o několika číslech mne zaujal seznam padlých z I. světové války — zdrcující číslo čtyřicet osm. Mezinárodní konference lidí dobré vůle měla právě v tomto prostředí své všelidské opodstatnění neboť byla vedena duchem učitele národů.

Do poslední chvíle odletu z Evropy zpět za oceán, scény navazovaly na jeden dlouhý logicky probíhající děj. I v transatlantickém džetu v nadoblačné výši stále vyznívaly chvíle narožité v Naardenu. Z nějakých 180 pasažérů velká většina sestávala z novoyorčanů, kteří se vraceli z výpravy do Izraele a mluvili ponejvíce hebrejsky. Připomněl jsem si, jak se česká diaspora snadno rozplyne a zmizí v moři národů již ve druhé generaci zatím co u židovského národa jsou tradice, jež přestály nejen staletí, ale celá tisíciletí. Znova jsem si obživil chvíle v naardenském mauzoleu a hledal nové objasnění odvěkého problému národa, který svojí starozákonní tradicí je v základech křesťanské kultury. Tak slova Křaťtu vyzněla tím jasněji a velebněji po opětne cestě odvěkým evropským domovem, byla prosbou, příkazem i zaslíbením. Příběhy na cestách nejsou nahodilými, bez-

podstatnými incidenty, naopak tyto tvoří jakýsi soubor symbolů, jež k nám mluví alegoricky hlasem věků, jsou otevřenou knihou a je na nás, abychom zjevíli smysl, jímž k nám promlouvají na velikém rozcestí dějin.

Br. prof. Karel Hujer byl nedávno pozván italským národním výborem pro oslavy 400 výročí narozenin Galilea, aby napsal jednu z kapitol jubilejního svazku o Galileově významu a práci. Dr. Hujerovi blahopřejeme k této počt!

Volná tribuna

Vlastimil Zajíček:

O církvi a státu

(Dopis bratřím theologům doma)

Milí bratři!

Diouho už jsme spolu nehovořili, ač je mnoho otázek, které jsou pro nás i pro vás stejně důležité. Přesto jsme na vás nezapomněli. Čteme, co píšete v *Křesťanské Revui* a v *Kostnických Jiskrách* a přemýšlíme o tom. Někdy rozumíme, někdy se díváme, a někdy i ztěží chápeme vaše výklady.

Dlouho už žijeme v odlišných světech. Cítíme to z vašeho tisku, a vidíme to také na vás, když se s vámi setkáme při vašich občasných zájezdech na západ. Všimáme si, jak opatrně zavíráte dveře než něco řeknete, jak se ohlížíte, jak šeptáte, jak se vyptáváte na politická přesvědčení našich kolegů. Všimáme si, jak opatrně píšete, a jak opatrně hovoříte. A vzpomínáme při tom na vás, jak jsme vás znali před léty: v Akademické Ymce, na Sá-zavě, a jak jste se tehdy dovedli zpřímá, otevřeně rozhovět. Změnili jste se, bratři, a změnila se také naše země. Zás je náš národ rozpolcen mezi domovem a exilem, zas musí Češi a Slováci opouštět vlast, aby se mohli hlásit k ideálům, které patří k jejímu odkazu.

Exil jako je ten náš už jsme měli po Bílé Hoře. Byl to tehdy exil, který měl pro národ význam proto, že se hlásil k ideálům, které tvořily významnou část našeho národního porozumění, a které tehdy také padly v nemilost doma. Bratr Molnár o tom měl pěkný článek v *Křesťanské Revui* minulý rok.¹

Byl to exil "bývalých" lidí, lidí, kteří se nebyli ochotni přizpůsobit nové vrchnosti. Společnost se změnila: oni se změnit odmítli. I my jsme v podobné situaci. Hlásíme se k

odkazu, který do našich i vašich rukou vložil President Masaryk. Hlásíme se k jeho ideálu demokracie a občanské svobody, a odmítáme žít za trojitým ostnatým drátem a kulometnými věžmi, přes něž se občas díváme do vlasti. Doma se společnost změnila, navykla si na ostnatý drát. My jsme si ne-navykli, a v tomto ohledu se měnit nechceme. Trváme na tom, že i v naší vlasti musí být prosazena zásada spravedlnosti a občanské svobody, zásada Masarykova, a dnes zásada charty Spojených Národů.

A to právě nám, bratři, vyčítáte. Bratr profesor Hromádka nám píše, že to je právě to nejhorší, co bychom vůbec mohli udělati. Píše:

*"Nedostatek svobody, který pocítují někteří členové našich sborů . . . je následkem toho, že nejsou ochotni přijmout přítomnou chvíli i jako boží soud a jako dobrou požehnanou. Nemá nic škodlivějšího než je podporovat v jejich postoji a dávat jim špatnou útěchu a falešnou naději."*²

Nu, změnila se vrchnost, a do veliké míry se jistě změnila i společnost. Ale tu bych odpověděl výrokem Martina Niemöllera, který otiskla KR:

*"Ježší nemůžeš odpovědět: Já jsem příslušník společnosti, a společnost si myslí to nebo ono, společnost rozhodla tak nebo onak."*³

To, myslím, platí i pro nás. Víme, že tak odpovědět vskutku nemůžeme, že se nemůžeme ospravedlňovat odvoláváním na společnost. Právě proto nejsme ochotni se přizpůsobit tak, jak nám to radí bratr profesor Hromádka ve své knížce.⁴

Nezapomínám ani na chvíli, do jaké míry je to snažší pro nás než pro vás, a nemíním na vás vztahovat, co považuji za závazné pro sebe. Naše situace i náš celý život na západě jsou daleko snažší než vaše. Nemusíme opatrně zavírat dveře, a učit sebe i své děti, co se smí a má říci. — Nemusíme se bát, že by naše názory či návštěva kostela znamenaly špatný kádrový posudek či že by připravily naše děti o možnost vysokoškolského studia. Víme, že u vás je být křesťanem daleko těžší, a proto snad i snažší než u nás. Právě proto si nemůžeme a nechceme osvojovat právo mluvit do vašich věcí. A tak čte-

(Pokračování na str. 41)

Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

něná domněnka, že Budovec zasvěcoval mladšího souvrce do veřejného života a že spojení, utužené za zápasů roku 1609, potrvávalo bez přerušování. Napsali jsme už, že roku 1611 Karel ze Žerotína jmenoval Ondřeji Rejovi z Naglovic pána z Roupova jako jednoho z těch českých šlechticů, na které bylo možno spolehnout.

Václav Vilém z Roupova navštívil hraběte ze Solmsu den po jeho příjezdu do Prahy s několika direktory. Po výměně pozdravů zasedli k důvěrnému hovoru s falckým poslem jenom pan Václav Vilém a Budovec. Byla to příprava na okázalé slyšení, které vyslanci udělil celý sbor. Solms věděl dobře, že veřejné schůze nevedou daleko, a navazoval pilně styky obzvláště s osobami z panského stavu. Nemáme nikde ani náznak, jak se k němu dostal Jan Opsimathes. Lze nanejvýš připustit, že muž dobře znalý světa měl příznivce mezi direktory a že snad byl mezi těmi, kdo měli dbát o to, aby vzácný host neměl v něčem ujmy nebo potíží.

Tricetileté direktorium nebylo jednotné ani v politickém smýšlení ani ve věcech víry. Oba šlikové Jáchym Ondřej a Jan Albin se klonili k lutherství; o Janu Albinovi napsal Slavata, že studoval "v mladém svém věku v Říši na některých akademích lutheránských." Vilém z Lobkovic měl blízko k oběma šlikům. Radslava Vchynského jsme už poznali jako altdorfského studenta. Jak on, tak Petr Švamberk a Pavel Řičan vyznávali Českou konfesi. V první sestavě tvořili semknutou čtveřici Bohuchval Berka z Dubé, Budovec, Václav Vilém z Roupova a Albrecht Jan ze Smiřic, Budovcův chráněnc. Spojovalo je nejenom odhodlání vést boj s Vídní do rozhodného vítězství, nýbrž i víra. Smiřický byl zasnouben s dcerou po Budovcově příteli hraběti Filipu Ludvíkovi z Hanavy a někteří z direktorů o něm uvažovali jako o nápadníku české koruny, když by došlo k úplné roztržce s habsburským domem. Náhlá smrt Smiřického v listopadu 1618 zmařila všechny naděje, které se k němu upínaly.

Budovec a pan z Roupova vykonávali veliký vliv nejenom v panské skupině, nýbrž i mezi rytíři a zástupci královských měst. Bylo by potřeba ještě mnoho studia, abychom o každém členu těch dvou skupin mohli pově-

dět, ke komu se klonil ve věcech politických, komu byl blízký vyznáním. I v těch sborech nastalo po prvotním ustavení několik změn. Někteří vystoupili, za jiné musela přijít náhrada, protože se neosvědčili. Uvidíme ještě, jak se členové direktoria seskupovali nebo rozstupovali, když měli hlasovat o věcech nesmírného dosahu.

Jan Albrecht ze Solmsu jel do Prahy hlavně proto, aby se dověděl, k čemu se schyluje v Čechách, a aby podle toho odhadl, jak se asi budou seskupovat nejenom říšská knížata, nýbrž i panovníci ve vzdálenějších zemích. Poznal, že část direktorů poslouchající Budovce nestojí o jalový smír a že je odhodlaná k boji. Ten nemohli vést čeští stavové sami a bylo tedy jednou z nejnaléhavějších otázek, zda se jim podaří strhnout do odboje i tak řečené vedlejší země, Moravu, Slezsko a obě Lužice. Bez takového semknutí nemělo valně vyhlídek zajišťování spojenců za hranicemi království.

67. Kdo na český trůn?

Falckí radové se zajímali o českou při s Vídní mnohem živěji než jejich mladistvý vladař. Výbuch nespokojenosti nepřišel zřista jasně. Někteří z falckých státníků, obzvláště amberský místodržitel Kristián z Anhaltu, pracovali už po léta k tomu, aby utrpěl citelnou ujmu habsburský dům, přední světská opora římské církve. Ztráta lidnatého a bohatého českého království by byla pro Habsburky velikou pohromou i proto, že z titulu českých králů, nikoli arciknížat rakouských, odvozovali účast ve sboru sedmi volitelů císaře. Od začátku reformace byl český král, vladař země někdy Husovy, jediným katolíkem mezi světskými kurfirsty! Kdyby umřel Matyáš, neosiřely by jenom rakouské, uherské a české země, nýbrž uprázdnil by se i císařský stolec. Kdo přijde potom? Některý z rakouských arciknížat nebo vladař ještě odávanejší Filip III., král španělský? Obrana proti nevídanému uchazeči by byla mnohem účinnější, kdyby Čechám vládl evangelický král a kdyby čtyři světské kurfirsty svorně čelili třem duchovním, arcibiskupům mohučskému, kolínskému a trevírskému. Co byly potýčky o kostely broumovský a hrobský, když se porovnávaly s problémy říšskými, ba evropskými!

Čeští stavové brali slovo "defensi", které se často ozývalo v písemných i ústních projevech, vážně a doopravdy. Sbor direktorů měl ku pomoci branné síly, kterým veleli hrabě Jindřich Matyáš z Thurnu jako generál-lajtnant, Linhart Colonna z Felsu jako polní maršál, Jan z Bubna jako generál-strážmistr a Pavel Kaplíř ze Sulevic jako generál-kvartýrmajstr. Za několik týdnů po defenestraci vstoupil do stavovských služeb někdejší císařský důstojník Jan Fridrich z Hohenlohe a to v téže hodnosti co Thurn. Bylo to opatření stejně ve prospěch jako ke škodě společné věci, protože direktori nemohli zabránit revnivosti na nejvyšších místech a rozporům v plánech i v provádění. Ať tak či onak, stavovské vojsko sloužilo zprvu obraně Čech, ale později některé oddíly podnikaly výpravy i do sousedních zemí a pracovaly do rukou té straně mezi direktory, která se nelekala uplného rozchodu s Habsburky.

Stavovský sjezd v květnu 1618, soud nad místodržícími Vilémem Slavatou a Jaroslavem z Martinic a jeho náhlý výkon, ustavení direktoria a sbírání vojska, odpovědi Vídní a informování zahraničních dvorů o příčinách roztržky a jejím smyslu — všechno to bylo dílem českých stavů. Tak řečené vedlejší země nebyly získány předem, takže proti Vídní nestála od počátku jednotná fronta. V jiných habsburských zemích měli čeští stavové i přátele i odpůrce. Mezi říšskými knížaty převládalo mínění, že by se roztržka měla zacelit. Do proudu se dostala jednání o "interposici", to jest o zákrok, kterého by se zúčastnili dva protestanté, kurfirsti saský a braniborský, dva katolíci, arcibiskup-kurfirst mohučský a bavorský vévoda Maximilán I. Ani jedna ani druhá strana neodmítala zjevně pokusy o přátelský zákrok. Na obou však byli bojovní duchové: mezi Habsburky přijatý a korunovaný král Ferdinand II., mezi českými stavy Roupovcova skupina podporovaná vojenskými veliteli, obzvláště hrabětem z Thurnu.

Falckí radové si ze srdce přáli, aby se po Matyášovi stal českým králem kníže příbuzného vyznání a stejného politického zaměření jako jejich vladař. Nemyslili zprvu na spojení obou zemí v jedné rukou, nýbrž obírali se po něco času i myšlenkou zajistit českou korunu savojskému vévodovi Karlu Emanuelovi. Vévoda byl ovšem členem římské

církve, avšak byl ustavičně ohrožován Španěly z vysunutých posic v sousedství jeho držav, a měl tedy živý zájem na diplomatických nebo vojenských podnicích, které směřovaly k oslabení buď jedné nebo druhé větve rodu habsbuského. Falckí radové věděli, že by jejich země neunesla tíhu úporného boje a hledali spojence i za hranicemi Říše, dbající především o věci politické. Pan Václav Vilém z Roupova a jeho důvěrní přátelé však měli na zřeteli jak budoucnost českého státu tak svobodu náboženství a jedno nemělo utrpět pro druhé. Jejich kandidátem byl syn Fridricha IV. a Louisy Juliány, dcery Viléma Mlčenlivého, falcký kurfirst Fridrich V. z anglického krále Jakuba I. a předseda Unie protestantských knížat říšských. Když přijel v listopadu 1618 do Prahy druhý falcký posel Achác z Donína vyjevil mu pán z Roupova smýšlení své skupiny a mluvil o Fridrichovi V. otevřeně.

Nebylo potřeba dělat veřejné rozhodnutí ihned, protože ani krajní křídlo v direktoriu nechtělo sesazovat s trůnu churavého Matyáše. Vyjednávalo se na několika stranách už proto že falckí radové nechtěli jednou pro vždy zřici pomoci, kterou mohl poskytnout savojský vévoda. Přes hory a dolů neputoval jenom školený diplomat Kryštof z Donína, nýbrž i Kristián z Anhaltu. Byla uzavřena tajná dohoda o tom, jak přispěje Karel Emanuel na společnou vojnu, a na české vůdce šel nátlak, aby se smířili s kandidaturou, na kterou sami nepomýšleli. Předivo námluv a úmluv setkané savojskými a falckými vyjednávači však neobstálo, když Matyáš umřel (20 března 1619) a otázka volby si žádala rychlého a jasného řešení.

68. Čechy a Morava

České království bylo složité ústrojí, jehož chod řídily psané zákony a ještě častěji ustálené zvyklosti. Čechy měly vyvýšené postavení nad tak řečenými zeměmi. Nebylo to uznáváno bez třenic a kyselostí a občas propukly mezi hlavní zemí království a jinými oblastmi rozpory ve svrchované vážných věcech. Roku 1608 Morava přijala za vladaře arciknížete Matyáše, kdežto Čechy, Slezsko a obojí Lužice setrvaly při Rudolfovi a uznaly Matyáše za svého pána, až když se Rudolf roku 1611 vzdal trůnu.

Po shození českých místodržících do

hradního příkopu se vztahy mezi Čechami a jinými zeměmi vyvíjely podobně jako o deset let dříve. Markrabě krnovský Jan Jiří z Hohenzollernu, vyznavač reformované nauky, usiloval horlivě o dohodu slezských stavů s českými. Přes přechodné kolísání Slezsko se přibližovalo Čechám a na říjnovém sjezdu 1618 se o tom stalo zásadní rozhodnutí. Hornoloužická šlechta se přidala k Čechům a Slezsku v dubnu 1619. S Dolní Lužicí se vyjednávalo.

Morava stála opodál takřka celý rok. Proč? Od března 1615, kdy Matyáš propustil Karla st. ze Žerotína z úřadu zemského hejtmana, spravoval zemi Ladislav z Lobkovic, pán holešovského zboží a bratr českého kancléře Zdeňka Vojtěcha. Také jiné úřady zastávali katolíci. Jedinou výraznou hlavou mezi protestanty na nejvyšších místech byl Vilém z Roupova strýc náčelníka českého direktoria Václava Viléma. V obou stavech, panském a rytířském, měli evangelíci zřetelnou většinu, jak ukázal František Hrubý ve studii *Moravská šlechta r. 1619*, její jmění a náboženské vyznání (*Časopis Matice Moravské*, roč. 46). Jeden nesaahal druhému na víru a Matyáš se nepokoušel zkracovat stavy na právech a svobodách. Nezáleželo tedy valně na tom, kdo zastával úřady, kdo zasedal na zemském soudu.

Když se v posledním týdnu měsíce června 1618 konal v Olomouci zemský sněm, poslali tam čeští direktoři zástupce, avšak ti nepořídili. Jednání se potom vedla v Praze i na Moravě a s obou stran se jich zúčastnily přední osobnosti, Karel st. ze Žerotína, Václav Budovec a Václav Vilém z Roupova. Místo sblížení vzešel z nich rozpor, který se spíše přiosťoval než zaceľoval. Se Žerotínem, který se pokoušel urovnat českou při s Vídní úmluvami, nešla sice veškerá evangelická šlechta, avšak měl za sebou také početný zástup, že zabrzdl rozhodnutí, které by přivedlo Moravu do těsného spojení s odbojnými Čechy.

Matyášovou smrtí se citelně zmenšily vyhlídky na úspěch domácích i zahraničních prostředníků. Obě strany chtěly rozhojnit branné síly a získat spojence. Na rychlém a nedvojakém rozhodnutí Moravy záleželo daleko více než za Matyášova života. Náčelníkům odboje bylo jasné, že nikdo jiný by nezískal evangelickou Moravu pro společný po-

stup tak snadno jako její někdejší sloup, pan Karel starší. Připravovali se však nejenom na další rokování s ním, nýbrž i na rázný zásah, podporovaný vojenskými oddíly pod vedením hraběte z Thurnu.

Než dali direktoři pokyn Thurnovi, aby se dal na pochod, pokusil se Václav Budovec získat dávného přítele po dobrém. Za týden po Matyášově smrti, 27. března 1619, mu napsal psaní, kterým adresáta nepřesvědčil, nýbrž spíše roztrpčil. Žerotín odepsal z Třebíče 9. dubna a Budovec také neotálel s odpovědí. Jenom ten třetí list, psaný latinsky v Mladé Boleslavi 17. dubna 1619, je dostupný v novém vydání Glücklichově. Budovec probíral zprvu politické věci, porovnával Žerotínův postup proti Rudolfovi s naléháním, aby se Praha domlouvala s Vídní a nerozhodovala se pro řešení sporu zbraněmi. Přšel i na zásadní věc, smí-li se křesťan zprotivit vrchnosti. Ze souvislosti vyplývá, že se Žerotín dovolával na podporu svého stanoviska Pavlových slov: "Kdož se vrchnosti protiví, Božímu zřízení se protiví; kteříž se pak protiví, odsouzení sobě dobudou" (Řím. XII, 3).

List převážně politického obsahu přecházel v náboženskou úvahu, ke které byl Budovec neméně způsobilý než Žerotín. Oba byli žáky a ctiteli Bezovými, avšak po létech vzájemné důvěry a shody se rozcházeli, a to už navzdory. Budovec byl přesvědčen, že se nepřátelé sešikovali k boji a že chystají evangelické věci úplnou zkázu. Dovolávali se souvěrců na královských a knížecích stolcích, kteří viděli nebezpečí a naléhavě doporučovali jednotu k záchraně politických a náboženských svobod. "Pročež znovu a znovu Tě žádám" — psal Budovec — "abys nedůvěřoval sobě samému, abys hleděl uniknout, jak se Ti zdá, "Charybdě — při čemž jednota s námi není Charybdou — neupadl na Scylu;" Bůh sám to odvrát! Konečně prosím celým nitrem Boha, jehož úradkové jsou dále od záměrů lidských než nebesa od země, aby se vložil do svého milosrdenství do těchto událostí, které nastupují čím dále naléhavěji, kaze špatné záměry špatných rádců ve prospěch své církve, aby buď snášela příkoří pro Krista a jeho pravdu, nebo sklídila vítězství nad svými nepřáteli."

Ten den, co Budovcův posel pospíchal s psaním na Moravu, to jest dne 18. dubna

1619, dalí direktoři příkaz Thurnovi, aby se vydal na pochod. Předáci moravské šlechty, kteří si přáli jednoty s českými stavy, se sešli ve Znojmě na zámku, kterému vládl Vilém z Roupova. Tamodtud postupovali s vojenským průvodem, shromážděným na náklad stavů v dřívějších časech, k hlavnímu městu. Dospěli tam k večeru 2. května. Hlavní slovo v událostech té noci a příštího dne měl Ladislav Velen ze Žerotína. S vojenskou pomocí svrhl zemskou vládu a uvěznil zemského hejtmána i největšího sudího. Kardinál Dietrichštejn byl rovněž dán pod dozor. Skála o tom píše: "Odtud uchýlili se poslové k Karlovi ze Žerotína a vzali ho do podobného arrestu nebo zatčení, davše každého v příbytku jejich jednou kompanií rejtharův dnem i nocí vartovati."

Než se v ten rušný den slunce schýlilo k západu, byl převrat dokonán a Morava přešla pod jiné vedení.

69. *Kdo rozhodoval, kdo vedl?*

Protestantští stavové v habsburských zemích si položili na cestu veliký balvan, když přijali za Matyášova nástupce štyrského vladaře Ferdinanda. Věděli dost o jeho smýšlení, ale neseřadili se proti němu, nýbrž myslili, že ho budou držet v šachu rozmanitými politickými manévry, jako to dělali napřed s Rudolfem a potom s Matyášem. Je pravda, že v letech 1617 a 1618 bylo hodně těžko odporovat tlaku vídeňského dvora, ale ještě povážlivější a obtížnější bylo pokoušet se na jaře 1619 o změnu nástupnictví. Česká pře byla těsně spjatá s věcmi rakouskými a uherskými. Ukázali jsme také aspoň několika slovy na spojitosti se zápasy v Říši a vůbec v Evropě. Odboj proti Ferdinandovi nebyl předem ztracený, avšak mohl mít úspěch jenom za pevného vedení a za účinné podpory českého předvoje jinými stavovskými obcemi a zeměmi.

Nespokojenost vybuchla, než byly sjednány úmluvy o společném postupu. Co nebylo, opatřovaly si obě strany, když se boj dostal do proudu. Dostavovaly se úspěchy, avšak přišlo i mnoho nečekaných zvrátů a zklamání, o to bolestnějších, že za ně nebylo náhrady. Střízlivý odhad vyhlídek a možností vede k povšechnému závěru, že se mnoho promeškalo a roztratilo v prvním roce a že ani po rozhodnutí odmítnout Ferdinanda se zápas nevedl tak soustředně a opravdově, ja-

ko bylo na místě.

Josef Pekař upozornil ve svých statích Bílá Hora na to, že ve svých počátcích byl český odboj bojem Čechů s Čechy. Měl na zřeteli veliké roztrpčení proti tomu křídlu v katolické straně, které neuznávalo "majestát" a postupoval v tom smyslu. Odpor proti dynastii vzrostl, když byly věci už v pohybu a zdvihl se mocně po Matyášově smrti. Kdo rozhodoval, kdo hnal věci na ostří nože?

Když o tom uvažoval Josef Pekař, byl hodně pod vlivem Antonína Gindelyho, jehož čtyřsvazkové *Dějiny českého povstání* zatím nikdo nenahradil zpracováním hlubším a uspokojivějším. Pekař postihl bystře, že mezi direktory zvolenými po defenestraci bylo "dobře na třetinu členů z rodin v Čechách novotných, více nebo méně počestných." Kamkoli se po tomto obecném zjištění ohlédl, nacházel především Němce, ráznější, bojovnější nežli byli členové rodu dávno usedlých v zemi. Nejenom německá řeč v obcování, nýbrž i přichylnost k Lutherově nauce a styky se šlechtou a knížaty těžce víry v jiných zemích vystupují v Pekařově podání zřetelně do popředí. Pekař viděl často, jenom co viděti chtěl. Jeho obraz předbělohorské národní společnosti by byl plnější a přesvědčivější, kdyby se byl podíval i na druhou stranu, která zachovala věrnost domu habsburskému, na Liechtenštejny, Dietrichštejny, Lohelie, atd. Pekař si znamenitě usnadnil postavení, když přehlédl jejich německý původ a prohlásil je za představitele útočné, "domněle hodnotnější románské vlny.

Budeme jenom pokračovat ve svých kapitolkách, vyšetřujících styky členů Jednoty a spřízněných duší s francouzskou oblastí, podíváme-li se mezi lidi, na které se nedostalo poprávu v Pekařově visi prudké a drtivé srážky světa románského a germánského na české půdě. V českém direktoriu nerozhodovali jenom Šlikové, Jáchym Ondřej a Jan Albin, které viděl v popředí Pekař, nýbrž i Budovec a Václav Vilém z Roupova, na jejichž duchovní růst a školení mělo lutherské Sasko pramalý vliv. Když připustíme, že Šlikové byli osou jedné vyhraněné skupiny, druhou musíme hledat kolem Budovce a jeho mladšího pomocníka.

(pokračování)

O církvi a státu —

(Dokončení se str. 36)

me, co píšete, ale neodpovídáme. Opravdu, dlouho jsme již spolu nehovořili, ani tiskem ne.

Ale teď se situace opět mění. Vy mluvíte k nám, a k našim americkým bratrům. Už před lety vyšla citovaná anglická knížka bratra profesora Hromádky. A nyní přibývá i návštěv. Bratr Hromádka už tu byl několikrát, a teď nás navštívili krátce poboř bratr Smolík od Salvátora, a bratr profesor Opočenský z Komenského fakulty. Už tedy nejde jen o to, jak se vypořádáváte se situací doma. Ted' radíte i nám, vykládáte, dokazujete, a vyzýváte. A co nám radíte zasluhuje odpovědi, nejen proto, že s vámi v mnohém nesouhlasíme, ale také a hlavně proto, že s vámi v mnohém souhlasíme.

Ano, souhlasíme: ač váš tisk nás vždy představuje jako krvežíznivý žoldnéř kapitalismu, kteří zastírají své nekalé zájmy posvátnou rouškou křížových tažení. Ale ne, bratři, to nejsme. Nejsme ovšem komunisté, ale jsme také křesťané, evangelíci, a spolu s vámi se učili od Masaryka, od Rádlů, a konec konců také od Hromádky. Tak když bratr profesor Souček píše,

"Církev Kristova" je na tomto světě zásluhou poměrně . . . Křesťan nenajde na tomto světě žádné místo, kde by mohl s konečnou platností spočinout. Žádou ustálenou formu církevního života, žádnou sebe milejší církevní instituci . . . nemůžeme považovat za trvalou záruku Boží pravdy . . ."

plně s ním souhlasíme. Souhlasíme, že církev je, jak se teď u vás říká, pro svět a že nejen nemůže být prostě náboženským údem kteréhokoliv režimu, jak jím byla např. církev katolická v Rakousku-Uhersku, ale také, že nemůže očekávat od žádného režimu, aby byl oporou jí. Nemá opory mimo svého Pána. Je ve světě, ale nepatří mu. Pěkně to napsal Milan Balabán ve článku "následování ukřižovaného":

Co to znamená prakticky? Ve všedním svém díle být naprosto pevný a zároveň i nezávislý na posudcích kteréhokoliv z lidí, přitom stále upozorňovat na pravdu Boží a v tom spatřovat blahoslavenství svého života."

Právě tato svoboda křesťanova dává církvi

příležitost ku službě: nepatří světu, ale ve světě svědčí svému Pánu. To zdůrazňuje bratr Hromádka, když nás varuje, že církev neexistuje sama pro sebe, a podobně Paul D. Davanandan v referátu na zasedání SRC, který otiskla KR:

"Nemůže si osobovat právo být zván křesťanem ten, kdo nevydává živé svědectví o Božím vykupitelském díle v Ježíši Kristu jako o přítomné skutečnosti."

To ovšem znamená, že církev nemůže být neutrální v sociálních otázkách. Musí "bezprostředně působit na současnou společnost". Bratr Jeschke napsal o praktické teologii, že se

"neobejde bez politického zájmu a zaměření, a to v tom smyslu, že praktická teologie je sice spjata úzce se životem církve, ale rovněž se životem lidské společnosti."

To, myslím, platí nejen o praktické teologii, ale o církvi vůbec. Velikou slabinou služby evangelické církve dlouho bylo, že individuálními skutky milosrdenství ospravedlňovala svou nečinnost v základních sociálních otázkách. Platilo i o naší církvi, co napsal Eugen Zelený o církvi německé v minulém století:

"Nebyla si vědomá, že křesťanská pomocná služba se má uplatňovat i v nadindividuální oblasti, že má usilovat o změnu poměrů . . ."

S tím vším můžeme i my v exilu plně souhlasit. Ale dódali bychom, že to platí i o církvi dnes. Někdy se nám zdá, že bratři theologové na Komenského fakultě činí pokání za sociální nečinnost církve v minulosti, ale přitom nabádají věřící právě k takové nečinnosti a hovoří o nutnosti přizpůsobit se společenským změnám. Pokáním pak vysvětlují nečinnost dnešní. Snad se mýlím, ale když nám o tom bratr Opočenský vykládá, nemůžeme se neptat, jak to vypadá v praxi. Chápeme, že je dnešní situace v Československu jiná, než před válkou — a že je také jiná, než na př. situace Vyznávající církve v Německu za Hitlera. Přesto však víme, že i dnes existuje nespravedlnost, a to na obou stranách železné opony. Dosvědčujíc to konečně dnes i komunistický tisk. Rudé Právo, jistě ne deník reakční, píše o tom, že se lidem s náboženským přesvědčením všeobecně zabráňuje vstup na vysokou školu. Téhož dne, 8. ledna,

píše Osvětová práce o "bezrestném rozkrádání volného času pracujících", zatím co proslincové číslo časopisu Práce a mzda, rozebírá podrobně tresty, jimiž jsou postihováni lidé, kteří neomluveně zameškali pracovní dobu. Když o nich čtu, chápu, proč návštěvníci z ČSSR v Rakousku minulý rok vtipkovali, že rok 1848 je památný tím, že byla na sto let zrušena robota. Pracovní poměr, který vyjadřují, není socialistický či kapitalistický, ale feudální. Nemusím vám konečně citovat případy z Rudého Práva. Sami podobné případy jistě znáte, jak z osobní zkušenosti, tak ze sborové praxe.

Vím, že komunismus nemá monopol na nespravedlnost, a nemíním jej z ní usvědčovat. Zajímá mě však, že zatím co i komunistický tisk se dnes rozšiřuje o bezpráví a hrůzovládě stalinské diktatury — či po vašem, o přestupcích socialistické zákonitosti v období kultu osobnosti — a říká veřejně to, zač nás před nemálo lety nazýval lhář v církevních časopisech o tom všem není ani zmínky. Zdá se, že právě ti theologové, kteří nám v Americe tolik vykládají o povinnosti církve svědčit před světem svému Pánu, kteří se mocně bijí v prsa a ve vlastním oku vidí každické zrníčko, jsou vůči světu slepí — či aspoň němí. Ještě v závěrečných letech období kultu osobnosti vydal bratr profesor Hromádka svou knížku, ve které nazývá komunismus "krokem ku předu ku svobodě".¹²

Na jiném místě zas říká, že na rozdíl od fašistických režimů, které se snažily zničit demokracii, komunisté se "soustředili na naplnění a dokonalejší střežení /!/? lidské svobody a úcty k člověku."¹³ Kritiku bezpráví a útisku dnes čteme z per básníků a autorů, často i komunistů, ale ne křesťanů. Čteme ji v Kultornom Živote, zatím co na stránkách KR, dnes jako v období kultu osobnosti, nenajdeme ani zmínky o tom, že by snad mohlo něco být mimo církev v nepořádku.

Takový rozdíl mezi theologickými vývody a jejich uplatněním je vždy podezřelý. Kdyby tak začal psát třeba náš zdejší Presbyterian Life, napadly by mě dvě možnosti. Myslel bych si, že buď režim církev umlčel tím, že si ji získal sliby, či, že ji umlčel hrozbami, a že jí tedy tak nebo onak zbavil možnosti pronlavit "jasně a srozumitelně"¹⁴, jak to vyžaduje bratr Marek v KR. A tak se nám

často jeví situace církve v ČSSR. Čteme o suspensích, o vyloučení Komenského fakulty z universitního svazku, o diskriminaci proti věřícím a proti dětem věřících, a na druhé straně vidíme jen ticho ve vašich církevních časopisech, a cítíme, že církev nemluví, protože nemůže. Či snad přesněji, neprotestuje viditelně, protože žije pod stálou hrozbou vězení, ztráty zaměstnání, pod vším tlakem, jaký dovede vyvinout policejní režim. A obdivujeme se vám, bratři, kteří žijete a vyznáváte ve státě, který se my ani netroufáme navštívit. Ceníme si vaši schopnosti vytěžit z dnešního temna nové perspektivy na práci a život církev, a s vámi doufáme, že i v Československu dojde k změnám. Zatím ale víme, že mlčení církve mluví hlasitěji než vývody některých theologů.

Ale tento výklad, jak už jsme se jednou zmínili, naši bratři theologové důrazně odmítají, a posílají sem i posly, aby nám řekli, že tak to není. Vykládají nám, že komunismus představuje pokrok, a že, jak nám to pověděl v jedné americké přednášce bratr profesor Opočenský, je dnes úkolem církve vychovávat ještě lepší komunisty, než vychovává strana. A snad tomu i věří. Snad z nich opravdu nemluví strach, či potřeba vykoupiť svým kolaborantstvím církvi možnost přežít, ale přesvědčení. Snad opravdu věří, že komunismus představuje pokrok, a že je proto povinností církve se obětovat, a uznat, že cesta za člověkem vede opravdu účinněji stranou než církví. Tak nám svůj postoj vždy vykládal bratr profesor Hromádka: pohovořme si tedy o něm.

Zeptejme se nejdříve, jak se postoj těchto bratří jeví z komunistické strany. Poučí nás o tom atheistické příručky sovětské (Sidorova, Potjeminova, a Gurevova) i naše (Bochničkova brožurka, vydaná roku 1955), o kterých referuje Vladimír Pospíšil. Pro nás nejzajímavější, co píše o "oportunistu theologů, kteří po sovětském vítězství najednou začínají hlásat, jakoby komunismus byl sešlán od Boha."¹⁵ Pospíšil podotýká,

"Poněvadž mají jen málo argumentů, aby 'dokázali' 'náboženské tmářství' protestantů, čím více si propagandisté ateismu cení protestantské theologie jako je Hromádka. Tato v jejich očích potírá sehe samu tvrdit, že komunismus je od Boha, a že Kristovo učení pomáhá komu-

nistickou společnost vytvořit. Podle Sidorova je theolog tohoto typu oportunistou, hodným neúcty u komunistů, ale jeho místo v řadách "Obránců míru" mu prý získává úcta u věřících . . ." 16

Proto také komunisté kritisují oportunismus takové teologie, ale ověřují její hlasatele Leninovými cenami míru, stejně jako církev na jedné straně potlačují, na druhé zase užívají pro účely propagandy

Je ovšem možné, že se komunisté mylí, a že zastánci Hromádkovy teologie jsou opravdu a poctivě přesvědčeni o pravdivosti svého tvrzení, že komunismus představuje sociální pokrok. Tu ale bychom zase těžko souhlasili. Nepatřím sice k těm, kdo považují každou změnu společnosti proti roku 1928 či 1910 za katastrofu, kterou je nutno odčinit. Nikoliv, a plně souhlasím, že socialismus, ve smyslu odpovědného společenského zřízení, které chápe nutnost doplnit politickou svobodu i svobodu sociální, svobodu od strachu a bídy, představuje pokrok proti kapitalismu. Ale socialismus přece existuje i mimo sovětský blok. V Anglii přišli socialisté k moci tři roky před pučem u nás, a zavedli dalekosáhlé a trvalé společenské změny. Podobně v Rakousku se socialisté podílí na vládě a uplatňují zásady sociální demokracie. Demokracie a socialismus se vzájemně nevylučují: naopak, mnozí přední myslitelé socialismu považují demokracii za jeho nezbytnou složku. Proto už nestačí jen konstatovat, že je socialismus pokrokem proti kapitalismu. Hromádkův protiklad, kapitalismus a socialismus,¹⁷ už neplatí. Je nutno se ptát, zda je socialismus totalitní pokrokem proti demokratickému socialismu.

Jak tu ale měříme pokrok? Je pravda, že pokrok se nedá měřit jen hmotným blahobytem, ale i ten musí přijít v úvahu. A tu se těžko vyhneme porovnáním. Srovnajme třeba Prahu a Vídeň: v poválečném roce 1946 ležela Vídeň v troskách, zatím co Praha, válkou celkem ušetřená, se znovu stávala středoevropskou metropolí. V létě minulého roku jsem o tom hovořil v Schönbrunnu ve Vídni s návštěvníkem z Prahy. Byl to komunista, ale rozdíl po 15 letech komunismu mu neušel: v Praze fronty, nedostatky, vysoká životní úroveň ve Vídni. Utěšoval se Československou zdravotní péčí; zřejmě mu průvodce Čedoku nepověděl, že tu zavedli v

Rakousku sociální demokraté také, a bez diktatury. Československý žurnalista Jiří Hás referuje ve Večerní Praze z 14. prosince minulého roku o návštěvě do Vídně jako o návštěvě za živa do ráje. Amerika je snad opravdu vyjímečný případ, ale rozdíl mezi Rakouskem a ČSSR stojí za povšimnutí. Pokud se týče prostě boje proti bídě, nevypadá to srovnání pro nás slavně.

Hmotný blahobyt není ovšem sám o sobě dostatečným měřítkem pokroku, jak jím také není spokojenost těch vrstev obyvatelstva, se kterými se setká turista. Zase ale je nápadné, že právě státy sovětského bloku musí obehnat své země ostnatým drátem, aby zabránily hromadnému útěku. A je také zajímavé, kolik bylo dělníků mezi tisíci Němců, kteří utíkali Berlínem před postavením pověstné berlínské zdi. To, že musí režim držet občany svého státu doma ostnatým, není také samo o sobě měřítkem pokrokovosti, ale i to musíme vzít v úvahu. Podobně nestačí měřit pokrok jen politickou svobodou, svobodou kritiky a projevu, ale i to je důležité. Kde neexistuje svoboda projevu kritiky, může zjev jako Stalinova diktatura řádit a přetrvávat celé desetiletí. Ze svoboda projevu v Československu neexistuje dokazuje nejen přísná cenzura, která nepustila do země ani známky s Masarykovým obrazem, ale také již zmíněné mlčení církve.

Blahobyt, spokojenost, svoboda nejsou samy o sobě dostatečným měřítkem pokroku. Ale jsou částmi plného, šťastného lidství, který jediné takovým měřítkem je. Souhlasil bych tedy s J. M. Lochmanem, když píše:

"Patří přece k nejvlastnější povaze lidského světa — na rozdíl od ostatního tvorstva — že v něm jde o svobodu, o to, aby lidský život nebyl zasut jakoukoli formou sebeodcizení, aby byl vlastním, prostě: "svobodným životem." 18

V tomto ohledu je socialismus, i socialismus nedemokratický, pokrokem proti kapitalismu. Je snad i možné, že v hospodářsky a kulturně zaostalých zemích (jakou Č. S. R. nikdy nebyla) je nezbytná nějaká forma absolutistického socialismu, jakým je na příklad socialismus arabský či africký, aby vytvořila podmínky pro sociální demokracii, ač demokratický režim v Indii tu tvoří čestnou výjimku. Ale i v těchto případech

(mezi které, zdůrazňuji, Československo nepatřilo a nepatří) může být socialistická diktatura pokrokem jenom jako přechodná společenská forma, a jenom potud, pokud je nezbytná k vytvoření sociální demokracie. Pokrok vyžaduje svobodu a odpovědnost, a v tomto ohledu je každá diktatura, i diktatura ve jménu socialismu, nižším stadiem pokroku než sociální demokracie. Pokrok musí znamenat, že se společnost stává odpovědnou, že poskytuje příležitost kritiky, nápravy, a účasti. Diktatura není pokrokem právě proto, že tuto příležitost neposkytuje. To uznalo i III. valné shromáždění SRC v Novém Dillí v referátu, který otiskla KR:

*I když je potřeba uznat omezení, v jakých musí žít a pracovat křesťané v mnohých zemích, neznamená to přece, že každá vládní forma je stejně dobrá jako jiná, a že přestánům může být lhostejný charakter politických institucí. Láska k bližnímu musí vést křesťany k tomu, aby využili každou příležitost, která se jim nabízí k tomu, aby usilovali o takové politické instituce, které povzbuzují všechny občany k aktivní účasti a zároveň chrání svobodu svědomí. Žádné z přítomných obětí nedávají křesťanům nebo církvím právo, aby se sklonily pod staré neb nové formy tyranie. Kde nouzová situace zdánlivě vytváří pro přechodnou dobu autoritativnější režim, mají být varováni všichni, kdo tento režim podporují, že moc je zdrojem zkázy a že její držitelé nejčastěji usilují o to ji držet.*¹⁹

To, myslím, bratři theologové, je nutno dodat k vašim vývodům o církvi a jejím místě ve společnosti. Chtěl bych zdůraznit slovo "dodat". Vážím si mnoha kladných příspěvků našeho soudobého theologického myšlení. Představuje sebekritiku, jaké bylo církvi velmi potřeba. Ale, a tu bych rád zase citoval KR, "ani nejpřísnější sebekritika jí (církvi) nemá být důvodem, aby z opatrnosti nedělala nic".²⁰

Vy, bratři, často píšete, jako by Československo bylo opravdu zaostalou, feudální zemí, tak že i diktatura, která by pozvedla životní úroveň, by byla pokrokem. Ale takovou zemi naše vlast není. U nás neporazil komunismus reakční, feudální režim, ale režim pokrokový a demokratický. Proto u nás nemůžeme považovat komunismus za po-

rok, a jistě ne za takový pokrok, abychom se my křesťané, měli vzdát práva a povinnosti jej kritizovat a odporovat jeho chybám. Tak jako vy nás upomínáte, že bychom chybovali, kdybychom církev ztotožnili s určitým společenským zřízením, musíme i my vás upomenout, že společenské zřízení nemůže být křesťanům lhostejné, a že je povinností křesťanů kritizovat a protestovat proti bezpráví. Jak se rozhodnete jednat doma, záleží na vás. Ale až zase přijдете mezi nás na západ a budete nám vychvalovat režim a vyzývat nás ve jménu theologie, abychom mu přestali odporovat, upomeneme vás již citovanými slovy Martina Niemöllera,

"Ježíši nemůžeš odpovídat, já jsem příslušník společnosti a společnost si myslí, to nebo ono, společnost rozhodla tak nebo onak!"

Odkazy:

¹⁹ K. H. Franěk a význam hallského pietismu pro české evangeliky". Theologická Příloha Křesťanské Revue, sešit 3 (1963) k číslu 6, str. 49-54. Níže cituji Theologickou Přílohu značkou TP/KR, Křesťanskou Revui značkou KR.

²⁰ J. L. Hromádka, "Theology between Yesterday and Tomorrow / Philadelphia: Westminster Press; 1957) str. 64. Dále cituji pod heslem "Theology." / Překlad z angličtiny můj.

¹ KR XXX.4 (Apr. 63) str. 81

² Theology, str. 63

³ TP/KR sešit 1 (1959) str. 1

⁴ KR XXVI.6 (Jul 59) str. 163

⁵ Theology, str. 58

⁶ KR XXIX.6 (Jul 62) str. 169

⁷ Jaroslav Vondra, Podíl křesťanů na formování lidské společnosti: KR XXIX.9 (Oct. 62) str. 265

⁸ "O smyslu praktické theologie", TP/KR 1962. 4 (k číslu 8) str. 103

⁹ "Spřádání svatých k dílu služebnosti", KR XXX.3 (Mar 63) str. 63

¹⁰ Theology, str. 55.

¹¹ ibid., loc. cit.

¹² KR XXIX. 4 (Apr. 62) str. 117.

¹³ Křesťanské Listy a Husův Lid, LXIV/XXIII./6/Jun 62/str. 94.

¹⁴ ibid.

¹⁷ Theology, str. 89

¹⁸ "Zastávky na cestě k svobodě" T P / K R
1962.4 / K číslu 8/ str. 116.

¹⁹ KR XXIX.7 /Sep. 62/ str. 205-206.

²⁰ Zelený, op. cit., str. 63.

Dopis redakci

Milý bratře Bušku! Děkuji Vám za Vaši námitku v č. 1, t. r. Dává mi příležitost, abych připomněl Vám a čtenářům našeho časopisu, že moje články jsou většinou kázání, vysílaná do vlasti rozhlasem Svob. Evropy. A kázání nejsou polemické články, nýbrž výklad Slova Božího. Divně by se vyjímaly v kázání výtky osobám, jmenovitě uváděným, a mnohý posluchač by si právem řekl: Je to nechutné a do nedělního kázání nepatří. Jestliže přesto jsem ve svém kázání "Život s konflikty" uvedl případ křesťanského kazatele, jenž spolupracuje s komunistickým režimem, uvedl jsem jej jako doklad onoho vnitřního konfliktu, s nímž musí žít a bojovat nesčetní křesťané v zemích za "železnou oponou". Nešlo tedy o jistého člověka, kterého jsem měl po Vašem soudu jmenovat, nýbrž o věc a těžký problém, pro nějž mám plné pochopení. Vždyť sám jsem s ním ve vlasti krutě niterně zápasil!

Nemůžete si, bratře Bušku, srovnat v hlavě, jak mohu na jedné straně vytýkat prof. Hromádkovi, že nesvědčí proti obłudnému komunistickému režimu, a na druhé straně, že věřím, že jedná v dobré víře ve správnost svého nynějšího postoje.

Z osobních rozprav s prof. Hromádkou jsem nabyl dojmu, že jedná opravdu "bona fide", tedy nikoli z důvodů ziskových a nečestných, jak mnozí ho obviňují. Tuto "dobrou víru" musíme umět přiznat i odpůrci, jehož smýšlení potíráme a jehož činnosti čelíme. Čas jednou zjeví, kolik správnosti a kolik nesprávnosti bylo na jeho a na naší straně. Bůh pak jediný zná a soudí pohnutky. Na nás, kteří se nazýváme křesťany, t. j. učedníky Ježíšovy, však jest, abychom své boje vedli zbraní pravdy a lásky a ani v nejtěžším zápase nezapomínali, že naše bojování není proti tělu a krvi, t. j. proti člověku a lidem, nýbrž proti mocnostem duchovním, ohrožujícím nás všechny. (Ef. 6,12).

Přemysl Pitter.

Z VÝROČNÍ SCHŮZE KANADSKÉ ODBOČKY NJČSLP.

Jednota Československých Protestantů v U. S. A. a Kanadě, odbočka Toronto, konala svoji výroční schůzi 26. ledna 1964, ve které byl znovuzvolen starý výbor z r. 1963. roku:

Předseda, Jaromír Petříček; místo-předseda, Milan Lev; jednatelka, Emilie Kubešová; pokladník, Ruth Petříčková; členové výboru: Václav Menšík, Karel Sury, Kazatel Josef Novák, Vlastimil Špringl. Revisoři účtů: Josef Hynek. Bohuslav Jelínek.

7. i 28. březen budou vzpomínány doma i za hranicemi všemi lidmi dobré vůle jako dny výročí narozenin dvou velkých synů národa, T. G. Masaryka a J. A. Komenského.

Hana Žežulová:

Můj bratr má hlad

Neznám hlad

ale ve jménu lidství

můj pokrevní bratr má hlad

Rosteme spolu

a ve jménu lidství

mám ho rád

Nesoudím šaty zem

Ve jménu lidství

červená krev je společný rodokmen

A domov náš

Ve jménu lidství

h'lněná chvátající zem

Můj pokrevní bratr má hlad

Ve jménu lidství

Člověk Kristus Ježíš přikázal rozdávat

Cože máme odevzdat

Církev jest . . . především strážkyní a nositelkou náboženství, ale tím právě také tvořitelkou a nositelkou mravních hodnot a má nebo má mít plodný podíl ve veřejném celkovém národním životě sama jako celek a soubor prostřednictvím svých jednotlivých členů.

—F. Žilka.

Petr Kříž:

Tichý svět

*Kde tiché štěstí rozkvétá,
tam vstupuj bosou nohou,
tam růže jsou, z jichž okvěti
i slzy kanout mohou.*

*Kde tichá bolest rozkvétá,
tam přines měkké dlaně,
tam rány jsou a k zhojení
své srdce přilož na ně.*

*Kde tichá láska rozkvétá,
tam sad je jabloňový,
tam stůj, tam hled', jak něha něh
už spřádá život nový.*

**Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty
došlé do konce ledna 1964.**

Dr. Matthew Spinka, Claremont, Cal.	
předplatné	\$2.00
Ludvík Andres, Minitonas, Man.,	
Canada, předplatné a dar	5.00
Beno H. Stadler, Kings, Ill., předpl.	2.00
Mrs. Chas. Kolarik, Menlo Park, Cal.,	
předplatné a dar	10.00
Sestry Mission Circle Congr. Church of Silver Lake, Minn., dar	10.00
Miss Mary Habrda, Los Angeles, Cal.,	
předplatné a dar	7.00
Joseph Vodvarka Sr., McKees Rocks, Pennsylvania, předpl. a dar	10.00
Mrs. Mary Simecek, Rowena, Texas,	
předplatné a dar	8.00
Mr. & Mrs. George R. Pospíšil, Omaha, Neb., předplatné	2.00
Nelsonville Supnday School (Mrs. C. F. Slačík, treasurer)	5.00
Mrs. Mary Stibrál, Omaha, Neb., dar	3.00
Sbor Česko-Moravští Bratři, Ennis, Texas, (Wesley Tupý, treas.) dar ..	5.00
Nedělní škola sboru ČMBR., Ennis, Texas, dar	5.00
Mrs. Martha Cappas, Chicago, Ill.,	
předplatné a dar	10.00
Joseph Munčinský, Minitonas, Man.,	
Canada, předplatné a dar	3.00
Mr. & Mrs. O. E. Kubeš, Toronto, Ont.,	
Canada, předplatné a dar	5.00
Jaroslav Jersak, Swan River, Man.,	

Canada, předplatné a dar	10.00
Jaroslav Kavina, Victoria, Australie, př.	4.40
John Mízik, Duquesne, Pa., předpl. ..	2.00
Mrs. Božena Nacházal, New York City,	
předplatné a dar	7.00
Leslie A. Dostal, Hutchinson, Minn., př.	2.00
Jos. Schauer, Silver Lake, Minn., př.	2.00
Mrs. Josie Vašek, Silver Lake, Minn.,	2.00
Mrs. A. Klima, Silver Lake, Minn., př.	2.00
Mrs. A. Yukl, Silver Lake, Minn., př, dar	7.00
Mrs. Frances Hlavatý, Edmond, Okla.,	
předplatné a dar	6.00
Joseph Bednař, Cedar Rapids, Iowa,	
předplatné a dar	10.00
Joseph Pallas, Emerson, Nebr., př. a dar	5.00
Mich. Mráz, Turtle Creek, Pa., př. a dar	5.00
Mrs. Caroline Zimmerman, Western Springs, Ill., předpl. a dar	10.00
Miss Marie L. Vacek, Topeka, Kansas,	
předplatné a dar	5.00
Frank Dvorak, Hopkins, Minn., př. a dar	10.00
Miss L. Szalatney, Washington, D. C.,	
předplatné a dar	10.00
Joseph Bureš, Hampton Bays, L. I., N. Y., předplatné a dar	5.00
John Vtípil, Prince George, Va.,	
předplatné a dar	6.00
Dr. & Mrs. Jaroslav Mrázek, Tolono, Illinois, dar	15.00
Miss Anna Pištora, Chicago, Ill., před- platné a dar	10.00
Mrs. Anna Nedobitý, Higganum, Conn.,	
předplatné a dar	5.00
Mrs. K. Honska, Pasadena, Calif.,	
předplatné a dar	5.00
Mrs. Bessie Lojka, Oakland, Calif.,	
předplatné a dar	5.00

S díky přijala a o další pomoc prosí, Ná-
rodní Jednota Čsl. Protestantů, Mr. John
Opie, Treas., 4800 So. Hoyne Ave., Chicago
9, Illinois.